

Koronakevät on taittunut koronakesään. Koulut avattiin hetkeksi, sitten ravintolat, museot, uimalat ja kirjastot. Urheilua seurataan pienin yleisin. **Teemu Pukki** pääsee tavoittelemaan Valioliigassa säilymistä.

On alettu puhua varovasti mutta suurin toivein uudesta normaalista. Mitä se sitten on, jää nähtäväksi. Joka tapauksessa globaali poikkeustila jättää jälkensä. *Suomen Kuvalehti* (29.5.) pyysi muun muassa **Anu Kantolaa** ja **Tiina Raevaaraa** pohtimaan pandemian syitä ja seurauksia:

”Koronavirusepidemian aiheutti se, että ihmiskunta ruhjoo ja tuhoaa luontoa. Luontosuhteemme on hyväksikäyttösuhde.

Pandemian syistä puhutaan usein sanavalinnoin, jotka esittävät luonnon ihmisen kaltaiseksi: Luonto iskee takaisin. Luonto lähetti meille viestin. Ainut tilanteessa mukana ollut, tietoisia ratkaisuja tehnyt inhimillinen äly kuuluu kuitenkin ihmiselle itselleen.

Ihminen on erottamaton osa maapallon biosfääriä eli elonkehää. Kaikella elollisella on yhteiset juuret. Kaikkien solujen sisällä tikittää samankaltainen koneisto. Virukset ovat kuin aaltoja, jotka kulkevat elonkehän läpi. Jälkiä muinaisista viruksista voi löytää ihmisenkin genomista. Virukset jopa siirtävät geneettistä materiaalia eliölajista toiseen.

Vaikka ihminen on sidottu perustamattomasti kiinni muuhun luontoon, ympäristöasiat ovat olleet julkisessa keskustelussa arvoasteikon pohjalla. Taloutta, tekniikkaa ja sotilaallista puolustuskykyä korostavassa nyky-yhteiskunnassa ympäristö häviää aina, kun asioita pannaan vastakkain. (...)

Tiedemaailmassa on viime vuosina saanut jalansijaa niin kutsuttu One Health -liike. Sen periaate on, että biosfäärillä on yhteinen terveys. Kokonaisuuteen kuuluvat kaikki: yhtä lailla villi-, tuotanto-, lemmikki- ja ihmiseläimet kuin viidakot, viljatilat ja kaupungit.

Pahimmillaan pandemian jälkeinen elvytys tuhoaa biosfääriä kahta kauheammin, kun luonto nähdään edelleen ihmisestä irrallisena, kaikelle muulle alisteisena.

Parhaimmillaan ihmiskunta koki järkyttävän, mutta tehokkaan herätyksen. Ihmisen terveys edellyttää koko biosfäärin terveyttä.”

(Tiina Raevaara)

”Korona on kone, joka synnyttää vahvoja johtajia. Suomessakin tunnelma on kuin 1950-luvulta; presidentti ja ministerit pudottavat vakavasti sanan kerrallaan ja kansakunta kuuntelee.

Harras kuuliaisuus on kuitenkin vasta kriisin ykkösvaihe. Kulkusien kuluessa virus voi tuottaa talouden puolella paljon häviöitä: kassakriisit kääntyvät konkurseiksi ja työttömyydeksi. Samalla alkaa kriisin varsinainen poliittinen hetki, ja se voi olla populistin ja polarisaation hetki.

Jälleenrakennuksen ytimessä on kuitenkin kyky keskustella ja ottaa huomioon ihmisten erilai-

set tarpeet. Siitä tuleekin se varsinainen demokratian testi: py-symmekö toimintakykyisinä myös silloin kun käskyjä ja komentoja ei enää anneta.”

(Anu Kantola)

”Käynnissä oleva Covid-19 -pandemia on muuttanut radikaalisti ihmisten arkea. Arkielämämme on täynnä moraalisia valintoja ja velvollisuuksia, kuten vanhemmuutta, liikenteessä toimimista, työkavereiden, ystävien ja sukulaisen kohtelua, kuluttamista, hyväntekeväisyyttä, poliittista aktiivisuutta tai passiivisuutta. Arjessa teemme näitä valintoja sen kummemmin aprikoimatta. Uudessa tilanteessa joudumme yllättäen miettimään, mikä on vastuullista toimintaa ja keidät kaikki meidän oikeastaan tulisi ottaa huomioon jokapäiväisessä elämässä.

Moraalifilosofiassa vastuulla tarkoitetaan muun muassa sitä, miten erilaiset teot ja tekemättä jättämiset sekä niiden seuraukset liittyvät toimijoihin kuten yksilöihin tai organisaatioihin. Vastuu voi tarkoittaa syyllisyyttä, jolloin teko ja seuraus ovat menneisyydessä, tai se voi tarkoittaa velvollisuutta toimia jollain tavalla, jolloin teko ja sen seuraukset ovat nykyisyydessä tai tulevaisuudessa.

Epidemian aikana meillä on uusia velvollisuuksia ja joskus tulevaisuudessa tekemisiämme voidaan arvioida sen valossa, miten epidemiasta selviydyttiin. Yksi näistä velvollisuuksista on käsien ahkera ja huolellinen peseminen, mutta kuvaannollisessa mielessä kukaan ei voi pestä käsiään moraalisesta vastuusta. (...)

Yksilön oman toiminnan suorien vaikutusten lisäksi voidaan puhua jaetusta vastuusta. Epidemiaa ei voi hillitä, ellei riittävän moni toimi suositusten mukaan. Suositusten mukaan toimimisen lisäksi voi olla muita rooleihin ja vaikutusmahdollisuuksiin liittyviä vastuita. Meillä kaikilla on vastuu siitä, että osallistumme toimenpiteisiin, jotka vaikuttavat epidemian hillintään. Hillintä ei onnistu, ellei riittävän moni osallistu. (...)

Yksilövastuun ja jaetun vastuun lisäksi voi olla kollektiivista vastuuta sen perusteella, että kuulumme kollektiiveihin, jotka nimenomaan kollektiiveina pyrkivät hillitsemään epidemiaa. Nämä velvollisuudet voivat olla kansalaisuuteen liittyviä tai johonkin pienempään kollektiiviin, kuten kaupunkiin, kouluun, työpaikkaan tai muuhun organisaatioon kuulumiseen liittyviä. Näillä kollektiiveilla voi olla tavoitteena epidemian hallinta, jolloin yksilöiden vastuuseen kollektiivin jäsenenä kuuluu tehdä oma osansa organisaation työnjaon mukaisesti. (...)

Covid-19 -epidemia muodostaa eräänlaisen vastuun täydellisen myrskyn. Eri vastuun lajit ovat kaikki voimassa, vaikka toki eri tavoin eri yksilöiden kohdalla. Filosofit ovat erimielisiä esimerkiksi jaetun vastuun ja kollektiivisen vastuun luonteesta, mutta uskoakseni erilaisista näkemyksistä huolimatta voidaan päätyä samankaltaisiin tuloksiin kuin Pääministeri Sanna Marin sanoessaan, että "Tämä on meidän kaikkien vastuulla".

(Tampereen yliopiston etiikan ja yhteiskuntafilosofian tutkija **Lauri Lahikainen** *Alustaverkkolehdestä* 25.3.2020)

Antoine de Saint-Exupéryn vuonna 1943 julkaiseman pienoisromaanin päähenkilö Pikku Prinssi käy kuudella eri tähdellä ja tapaa Kuninkaan, Turhamaisen, Juopon, Liikemiehen, Lyhdynsytyttäjän sekä Maantietelijän. Kaikki eri tavoin kummallisia tyyppejä. Oululainen tutkija ja päihdepsykiatri **Pekka Laine** on kirjoittanut Prinssille lisätuttavuuden, tutkijan, ja lähettänyt heidän välisensä dialogin Tonavaan:

"Seuraava asteroidi, mille pikku prinssi saapui oli pieni, kylmä, pimeä ja viheliäinen. Siellä asui tutkija. Hänen kasvoistaan kuvastui vuosien liian varhainen kuluttava vaikutus. Hänellä oli suuri pussillinen mustia muovihelmiä, jotka hän kaatoi välillä maahan ja alkoi sitten vimmatusti laskea niitä ja kerätä takaisin pussiin. Saatuaan helmet lasketuksi, hän merkitsi saamansa lukeman lyijykynällä pienen mustakantiseen vihkoon.

- Haa, 95 564, sanoi tutkija innostuneen näköisenä, taas satunnaisvirhe!

Hän kirjoitti lukeman vihkoon, jossa oli useita sivuja lukemaa 95 565 ja jokunen tästä suuntaan tai toiseen poikkeava luku seassa.

- Mitä sinä teet? kysyi pikku prinssi.

- Teen tieteellistä tutkimusta,

Kuva: Pekka Laine

vastasi tutkija hiukan ärtyneenä keskeytyksestä.

- Miksi sinä teet tutkimusta? kysyi pikku prinssi.

- Tietenkin saadakseni tutkimustuloksia, vastasi tutkija noshtaen katseensa taivaalle ja heilauttaen kättään suurieläisessä kaaressa.

- Mihin sinä tarvitset tutkimustuloksia? kysyi pikku prinssi.

- Minä teen niistä tieteellisiä julkaisuja, vastasi tutkija.

- Miksi sinä teet tieteellisiä julkaisuja? kysyi pikku prinssi.

- Saadakseni ne julkaistua korkean impact faktorin lehdissä, vastasi tutkija.

- Miksi sinä sitten haluat saada ne julkaistua? kysyi pikku prinssi hämmästyneenä.

- Julkaisuista saa EVO-pisteitä ja mitä enemmän niitä on, sitä enemmän saan sitten rahaa, vastasi tutkija epätoivoisen näköisenä.

- Mihin sinä tarvitset rahaa? kysyi pikku prinssi katsellen ympärilleen autiolla asteroidilla.

- Voidakseni tehdä tieteellistä tutkimusta, vastasi tutkija purskahtaen lohduttomaan itkuun.

Pikku prinssi katseli häntä pitkään mielessään lukuisia uusia kysymyksiä. Mutta koska tutkija ei lopettanut itkua, pikku prinssi jatkoi matkaansa.

- Kyllä isot ihmiset tosiaankin ovat kummallisia, sanoi pikku prinssi tullessaan seuraavalle asteroidille."

Ajatusten Tonava ottaa vastaan tuoreita ja nasevia otoksia ajan ilmiöistä osoitteeseen yhteiskuntapolitiikka@thl.fi.